

NARRATIVES

Romain Gary (Émile Ajar)

LA VIDA AL DAVANT

 Angle Editorial

Títol original:
La vie devant soi

© Éditions Mercure de France, 1975

© Jordi Martín Lloret, per la traducció

© Zeljko Radojko (Shutterstock),
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Segona edició (revisada): febrer de 2014

Primera edició: octubre de 2004

ISBN: 978-84-15695-63-9

Dipòsit legal: B. 1566-2014

Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Romain Gary
(Émile Ajar)

LA VIDA AL DAVANT

Traducció de Jordi Martín Lloret

 Angle Editorial

La primera cosa que us puc dir és que vivíem al sisè pis a peu i que per a la senyora Rosa, amb tots els quilos que duia a sobre i amb només dues cames, allò era una autèntica font de vida quotidiana, amb tots els neguits i les penes. Ella ens ho recordava cada cop que no es queixava d'una altra banda, perquè a més a més era jueva. Tampoc no estava bé de salut i puc dir-vos també des del principi que era una dona que s'hauria merescut un ascensor.

Jo devia tenir tres anys quan vaig veure la senyora Rosa per primer cop. Abans d'aquesta edat no es té memòria i es viu en la ignorància. Vaig deixar d'ignorar a tres o quatre anys i a vegades ho trobo a faltar.

A Belleville hi havia molts altres jueus, àrabs i negres, però la senyora Rosa havia de pujar els sis pisos tota sola. Deia que un dia es moriria a l'escala, i tots els nanos es posaven a plorar perquè això és el que es fa sempre quan algú es mor. Érem sis o set allà, a vegades més i tot.

Al principi jo no sabia que la senyora Rosa em cuidava només per poder cobrar un gir a final de mes. Quan me'n vaig assabentar ja tenia sis o set anys i per mi va ser un cop dur descobrir que era de pagament. Em pensava que la senyora Rosa m'estimava de franc i que tots dos érem algú

l'un per a l'altre. Em vaig passar una nit sencera plorant i aquell va ser el meu primer gran desgany.

La senyora Rosa es va adonar que estava trist i em va explicar que la família no significa res i que fins i tot n'hi ha que quan se'n van de vacances abandonen el gos lligat a un arbre, i que cada any moren tres mil gossos així, sense l'afecte dels seus amos. Em va fer seure a la seva falda i em va jurar que jo era el més valuós que tenia al món, però allò de seguida em va fer pensar en el gir i me'n vaig anar plorant.

Vaig baixar al cafè del senyor Driss i vaig seure davant del senyor Hamil, que era venedor ambulat de catifes a França i que ho ha vist tot. El senyor Hamil té uns ulls molt macos que fan que al seu voltant tothom s'hi trobi a gust. Ja era molt gran quan el vaig conèixer i des de llavors no ha parat de fer-se cada cop més gran.

—Senyor Hamil, per què sempre somriu, vostè?

—És la meua manera d'agrair a Déu cada dia la bona memòria que m'ha donat, petit Momo.

Jo em dic Mohammed, però tothom em diu Momo perquè fa més de nen petit.

—Fa seixanta anys, quan era jove, vaig conèixer una noia que em va estimar tant com jo l'estimava a ella. Allò nostre va durar vuit mesos, després ella va canviar de casa i jo encara me'n recordo, seixanta anys després. «No t'oblidaré mai», li deia. I els anys passaven i no l'oblidava. A vegades patia perquè encara em quedava molta vida al davant i, a més, quina paraula em podia donar a mi mateix, pobre de mi, quan la goma d'esborrar només la fa anar Déu? Però ara estic més tranquil. No puc oblidar la Djamila. Em queda molt poc temps, abans em moriré.

Llavors vaig pensar en la senyora Rosa, vaig dubtar una mica i vaig preguntar al senyor Hamil:

—Senyor Hamil, es pot viure sense amor?

Ell no va respondre. Va beure una mica de te de menta, que és bo per a la salut. Ja feia temps que el senyor Hamil sempre duïa una gel·laba grisa, no fos cas que el cridessin i el sorprenguessin amb jaqueta. Em va mirar i va guardar silenci. Devia pensar que jo encara estava prohibit als menors i que hi havia coses que no havia de saber. Aleshores jo devia tenir set anys, o potser vuit, no us ho puc dir exactament perquè no tinc data de naixement, com ja veureu quan ens coneguem una mica més, si és que trobeu que paga la pena.

—Senyor Hamil, per què no em contesta?

—Ets massa jove encara, i quan s'és molt jove hi ha coses que val més no saber.

—Au va, senyor Hamil, es pot viure sense amor?

—Sí —va dir ell, i va acotar el cap com si tingués vergonya del que acabava de dir.

Em vaig posar a plorar.

Durant molt de temps no vaig saber que jo era àrab perquè ningú no m'insultava. No m'ho van dir fins que vaig començar a anar a escola. Però jo no em barallava mai, perquè pegar fa mal.

La senyora Rosa havia nascut a Polònia i era jueva, però s'havia defensat uns quants anys al Marroc i a Algèria i sabia àrab tan bé com vosaltres i com jo. També sabia jueu pels mateixos motius que l'àrab i sovint ella i jo ens parlàvem en aquesta llengua. La majoria dels llogaters del nostre edifici eren negres. Hi ha tres cases de negres a la rue Bisson i dues més on viuen en tribus, com a l'Àfrica. Hi ha els Sarakollé, que són els més nombrosos, i els Toucouleurs, que també Déu n'hi do. Hi ha moltes més tribus a la rue Bisson, però ara no em posaré pas a anomenar-les totes. La

resta del carrer i el boulevard de Belleville són sobretot jueus i àrabs, fins a arribar a la Goutte d'Or, on comencen els barris francesos.

Al principi jo no sabia que no tenia mare i ni tan sols sabia que calgués tenir-ne. La senyora Rosa evitava parlar-ne per no donar-me idees. No sé per què vaig néixer ni què va passar exactament. El meu amic Mahoute, que té uns quants anys més que jo, em va dir que la culpa és de les condicions higièniques. Ell va néixer a la Casbah, a Alger, i després va venir a França. Llavors a la Casbah encara no hi havia higiene, i ell diu que va néixer perquè allà no hi havia ni bidets ni aigua potable ni res de res. Però això el Mahoute no ho sabia encara, ho va saber després, quan el seu pare es va intentar justificar i li va jurar que ningú no havia fet res amb mala intenció. El Mahoute també em va dir que ara les dones que es defensen tenen una píndola per a la higiene però que ell va néixer massa aviat.

Hi havia força mares que venien a casa un o dos cops per setmana, però sempre per veure els altres. A casa de la senyora Rosa gairebé tots érem fills de putes, i quan elles havien de ser fora uns quants mesos per anar a defensar-se a altres ciutats, abans i després de marxar venien a veure les seves criatures. Arran d'això vaig començar a tenir problemes amb la meva mare. Em semblava que tots en tenien menys jo. Llavors vaig començar a tenir mal d'estómac i convulsions per fer-la venir. A l'altra banda del carrer hi vivia un nen que tenia una pilota i que m'havia dit que la seva mare sempre hi anava quan a ell li feia mal la panxa. Vaig tenir mal de panxa, però no va resultar, i després convulsions, que tampoc van servir de res. Fins i tot em vaig anar cagant per tot el pis per fer-me notar més. Però res. La meva mare no va venir i la senyora Rosa em va dir «moro

de merda» per primer cop, perquè ella no era francesa. Jo li deia cridant que volia veure la meva mare, i durant setmanes vaig continuar cagant-me pertot arreu per venjar-me. Al final la senyora Rosa em va dir que si no parava parlaria amb els dels serveis socials, i llavors vaig tenir por, perquè els serveis socials són el primer que li ensenyen a un nen. Vaig continuar cagant-me, per mantenir els meus principis, però allò no era vida. Llavors a casa de la senyora Rosa hi vivíem set fills de putes, i tots els altres van començar a cagar-se per tot el pis també, a veure qui podia més, perquè no hi ha res més conformista que les criatures, i hi havia tanta caca pertot arreu que jo passava desapercebut.

Abans d'això la senyora Rosa ja era prou vella i estava prou cansada, i s'ho prenia molt malament perquè a ella ja l'havien perseguida per ser jueva. Pujava aquells sis pisos diversos cops al dia amb els seus noranta-cinc quilos i les seves dues pobres cames, i quan entrava i ensumava la caca es deixava caure a la seva butaca amb els paquets i tot i es posava a plorar perquè també se l'ha d'entendre. Els francesos són cinquanta milions d'habitants i ella deia que si tots haguessin fet com nosaltres els alemanys no ho haurien resistit i haurien fotut el camp. La senyora Rosa havia conegut molt bé Alemanya durant la guerra, però no se n'havia tornat. Entrava a casa, ensumava la caca i es posava a cridar: «Això és Auschwitz! Això és Auschwitz!», perquè a ella l'havien deportada a Auschwitz per allò dels jueus. Però des del punt de vista racista era molt correcta. Per exemple, a casa hi havia un petit que es deia Moisès, doncs a ell li deia moro de merda i a mi no. Aleshores jo encara no m'adonava que tot i el seu pes era una dona delicada. Al final ho vaig deixar córrer, perquè no servia de res i la meva mare no venia, però durant molt de temps vaig continuar

tenint mal d'estómac i convulsions, i fins i tot ara a vegades em fa mal la panxa. Més tard vaig intentar cridar l'atenció d'una altra manera. Vaig començar a pispar coses a les botigues, un tomàquet o un meló d'alguna parada. Sempre esperava que mirés algú perquè em veiés. I quan sortia l'amo i em clavava una bufa jo em posava a cridar, però almenys així hi havia algú que s'interessava per mi.

Una vegada era davant d'una botiga i vaig robar un ou de la part de fora. La mestressa era una dona i em va veure. Jo m'estimava més robar en llocs on hi hagués alguna dona perquè l'única cosa de què estava segur era que la meva mare era una dona, no podia ser de cap altra manera. Vaig agafar un ou i me'l vaig ficar a la butxaca. Va venir la mestressa i jo esperava que em clavés una bufetada per cridar bé l'atenció. Però es va ajupir al meu costat i em va amanyagar el cap. Fins i tot em va dir:

—Que n'ets de bufó!

D'entrada vaig pensar que volia recuperar l'ou per mitjà dels sentiments, i me'l vaig guardar al fons de la butxaca, ben agafat dins la mà. Només m'havia de clavar una bufa per castigar-me, que és el que ha de fer una mare quan t' enxampa. Però ella es va aixecar, va anar al taulell i em va donar un altre ou. I en acabat em va fer un petó. Vaig sentir una esperança que no us puc descriure perquè no és possible. Em vaig passar tot el matí davant la botiga, esperant. No sé què esperava. De tant en tant la bona dona em somreïa i jo m'estava allà plantat amb l'ou a la mà. Tenia sis anys o una cosa així i em pensava que allò ja era per a tota la vida, quan de fet només es tractava d'un ou. Vaig tornar a casa i durant tot el dia vaig tenir mal de panxa. La senyora Rosa havia anat a la policia per prestar un fals testimoni que li havia demanat la senyora Lola. La senyora Lola era

una transvestida del quart pis que treballava al Bois de Boulogne i que havia estat campió de boxa al Senegal abans de travessar i havia apallissat un client sàdic a qui li havia sortit el tret per la culata perquè no s'imaginava amb qui feia tractes. La senyora Rosa havia anat a declarar que aquell vespre ella era al cinema amb la senyora Lola i que després van estar mirant la televisió juntes. Més endavant us tornaré a parlar de la senyora Lola, era una persona diferent de les altres, que també n'hi ha. Per això a mi em queia bé.

Els nanos són molt contagiosos. Quan n'hi ha un de seguida vénen els altres. A casa de la senyora Rosa n'érem set, dos dels quals només venien de dia amb el senyor Moussa, l'escombriaire conegut del barri, que els hi deixava a l'hora de recollir la brossa a les sis del matí, a falta de la seva dona, que s'havia mort d'alguna cosa. A la tarda els venia a buscar per ocupar-se'n ell. Hi havia el Moisès, que encara era més petit que jo, el Banania,¹ que reia sempre perquè ja havia nascut de bon humor, i el Michel, que havia tingut uns pares vietnamites i a qui la senyora Rosa no pensava tenir allà ni un dia més perquè ja feia més d'un any que no cobrava. La jueva era bona dona però tenia els seus límits. El que passava sovint era que les dones que es defensaven se n'anaven lluny, on pagaven molt bé i hi havia molta demanda, i llavors deixaven els nanos a la senyora Rosa i ja no tornaven. Se n'anaven i puf. Eren criatures que no havien pogut fer-se avortar a temps i que no eren necessàries. La senyora Rosa a vegades les col·locava en famílies que se sentien so-

1. Banania és el nom d'una marca de cacau en pols molt popular a França. A les etiquetes dels envasos i en els anuncis del producte hi ha el dibuix d'un personatge negre. (*N. del T.*)

les i que estaven necessitades, però costava perquè hi ha lleis. Quan una dona es veu obligada a defensar-se no té dret a la potestat parental per culpa de la prostitució. Llavors té por que no li deixin fer de mare i amaga la seva criatura perquè no la donin a algú altre. La deixa a casa de gent que coneix i on la discreció està assegurada. No puc dir-vos tots els fills de putes que vaig veure passar per casa de la senyora Rosa, però n'hi havia pocs com jo que es quedessin allà amb caràcter definitiu. Els més antics després de mi eren el Moisès, el Banania i el vietnamita, que al final va ser acollit en un restaurant de la rue Monsieur le Prince i que si ara me'l trobés ja no el reconeixeria perquè ha passat molt de temps.

Quan vaig començar a reclamar la meua mare, la senyora Rosa em va tractar de petit pretensions i va dir que tots els àrabs eren iguals, que els dones la mà i t'agafen el braç sencer. Però la senyora Rosa no era així de debò, només em deia això per culpa dels prejudicis i jo sabia perfectament que era el seu preferit. Quan em posava a cridar els altres també s'hi posaven, així que la senyora Rosa es va trobar amb set nanos reclamant la seva mare a veure qui cridava més i va tenir una autèntica crisi d'histèria col·lectiva. S'arrencava els cabells que ja no tenia i li queien llàgrimes de desagraïment. Es va tapar la cara amb les mans i va continuar plorant, però aquesta edat és despietada. Fins i tot el guix de la paret s'escrostonava i queia, però no perquè plorés la senyora Rosa, sinó pel desgast material de la casa.

La senyora Rosa tenia els cabells grisos, que també li queien perquè ja no se li aguantaven. Tenia molta por de quedar-se calba, perquè això és terrible per a una dona a qui ja no li queda gaire cosa més. Tenia les cuixes i els pits més grossos que he vist mai i quan es mirava al mirall es

feia uns bons somriures, com si es volgués agradar. El diumenge es vestia de cap a peus, es posava la seva perruca pèl-roja i anava a asseure's a la plaça Beaulieu i s'estava allà unes quantes hores amb elegància. Es maquillava diversos cops al dia, però què voleu que us digui. Amb la perruca i el maquillatge no se li notava tant i sempre omplia el pis de flors perquè tot fos més maco al seu voltant.

Quan es va calmar, la senyora Rosa em va dur a l'habitació petita i em va dir que era un manipulador i que als manipuladors sempre se'ls castigava amb la presó. Em va explicar que la meva mare veia tot el que jo feia, i que si un dia volia retrobar-la havia de dur una vida decent i honesta, sense delinqüències juvenils. L'habitació petita era més que petita i la senyora Rosa no hi cabia tota, a causa de la seva extensió, i fins i tot era curiós que hi hagués tant de cos per a una persona tan sola. Crec que es devia sentir encara més sola, allà dins.

Quan deixava de rebre el gir d'algun de nosaltres, la senyora Rosa no feia fora el culpable. Això era el que passava amb el petit Banania, el seu pare no se sabia qui era i per tant ningú no li podia retreure res; la seva mare li enviava uns quants diners cada sis mesos i encara gràcies. La senyora Rosa renyava el Banania però a ell tant se li'n fotia perquè només tenia tres anys i tot de somriures. Jo crec que la senyora Rosa potser hauria lliurat el Banania als serveis socials però no el seu somriure, i com que no podia separar l'un de l'altre no li quedava més remei que quedar-se'ls tots dos. Jo era l'encarregat de portar el Banania a les cases africanes de la rue Bisson perquè veiés negres, la senyora Rosa hi insistia molt.

—És important que vegi negres, si no després no s'hi identificarà.

Així doncs agafava el Banania i el portava allà al costat. Ell era molt ben rebut perquè els negres són persones que tenen la família que s'ha quedat a l'Àfrica i un nen sempre recorda un altre nen. La senyora Rosa no sabia ben bé si el Banania, que es deia Touré, era malià o senegalès o guineà o una altra cosa, perquè la seva mare es defensava a la rue Saint-Denis abans d'anar-se'n a una casa d'Abidjan i aquesta mena de coses no hi ha manera de saber-les dins l'ofici. El Moisès també era molt irregular, però en aquest cas la senyora Rosa estava entre l'espasa i la paret perquè això dels serveis socials entre jueus no es fa. En canvi el meu gir de tres-cents francs sí que arribava cada primers de mes i jo era intocable. Crec que el Moisès tenia una mare que se n'avergonyia perquè els seus pares no en sabien res i ella era de casa bona i a més el Moisès era ros amb ulls blaus i sense el nas distintiu, i amb la cara pagava, n'hi havia prou de mirar-lo.

Els meus tres-cents francs trinco-trinco infligien a la senyora Rosa respecte per mi. Jo anava cap a deu anys, i fins i tot tenia problemes de precocitat, perquè els àrabs sempre trempen abans que ningú. Així doncs sabia que la senyora Rosa em considerava una cosa sòlida i que s'hi pensaria dos cops abans de posar-se feta una fera amb mi. Això és el que va passar a l'habitació petita quan jo tenia sis anys. Us deu semblar que barrejo els anys, però no és veritat, i quan em surti us explicaré com em vaig fer gran de cop.

—Escolta, Momo, tu ets el gran, aquí, has de donar exemple, així que fes el favor de no donar més la tabarra amb la teva mare. Les vostres mares teniu sort de no conèixer-les, perquè a la vostra edat encara sou impressionables, i són tan putes que a vegades costa de creure i tot. Tu saps què és una puta?

—Són persones que es defensen amb el cul.

—No sé on les deus haver apreses, aquestes barbaritats, però el que dius no és del tot mentida.

—Vostè també es defensava amb el cul, senyora Rosa, quan era jove i bonica?

Ella va somriure, li agradava sentir que havia estat jove i bonica.

—Ets un bon minyó, Momo, però estigues quiet i no emprenyis. Ajuda'm. Jo ja sóc gran i estic malalta. D'ençà que vaig sortir d'Auschwitz només he tingut maldecaps.

Estava tan trista que ni tan sols es veia que era lletja. Li vaig envoltar el coll amb els braços i li vaig fer un petó. Al carrer deien que era una dona sense cor, i és veritat que no hi havia ningú que se n'ocupés. Havia aguantat seixanta-cinc anys sense cor i a vegades se l'havia de perdonar.

Plorava tant que a mi em van venir ganes de pixar.

—Perdoni, senyora Rosa, tinc ganes de pixar.

I en acabat, li vaig dir:

—Senyora Rosa, bé, ja sé que això de la meva mare no és possible, però no podríem tenir un gos, almenys?

—Com? Què dius? Et penses que hi ha lloc per a un gos, aquí? I amb què vols que l'alimenti? Qui li enviarà els seus girs?

Però no va dir res quan vaig robar un petit caniche de pèl gris i arriatat a la gossera de la rue Calefeutre i el vaig portar a casa. Vaig entrar a la gossera, vaig demanar si podia acariciar el caniche i la propietària em va donar el gos quan la vaig mirar d'aquella manera que sé. El vaig agafar, el vaig acariciar i vaig fotre el camp com un llamp. Si hi ha una cosa que sé fer, és córrer. En aquesta vida, si no corres no fas res.